

DIS!NFO

BRIEF

Februar 2023.

NASTAVAK KAMPANJE ADRIA PORTALA ZA POVLAČENJE PRIZNANJA KOSOVA

NARATIV

Kako je Digitalni forenzički centar već pisao u prethodnom izdanju Disinfo brifa portal *Adria* čijem je vlasniku Bratislavu Stoilkoviću zabranjen ulazak u Crnu Goru na zahtjev Agencije za nacionalnu bezbjednost (ANB) zbog pokušaja uticaja na izbore u Crnoj Gori, kroz svoje tekstove vodi kampanju za povlačenje priznanja Kosova od strane crnogorske Vlade. Portal *Adria* nastavlja da objavljuje intervjue sa sagovornicima iz Srbije u kojima je jedno od ključnih pitanja *Očekujete li da će u budućnosti Crna Gora povući priznanje tzv. Kosova?* Nakon predsjednika stranke Srpsko-Grčki pokret Hristosa Aleksopolosa, predsjednika Skupštine Srbije Vladimira Orlića, predsjednika Matice Albanaca u Srbiji Demo Beriša i ministra odbrane Srbije Miloša Vučevića priliku da ostave svoj komentar na tu temu dobili su poslanik u Skupštini Srbije Uglješa Grgur i šefica poslaničke grupe SPS i poslanica u Skupštini Srbije Snežana Paunović. Grgur [je istakao](#) da se nada da će u Crnoj Gori sa dolaskom novog predsjednika doći i vrijeme za donošenje odluke o povlačenju priznanja Kosova. On je mišljenja da će se to dogoditi *jer je to u interesu Crne Gore i da će se shvatiti da je odluka o priznanju lažne države Kosovo donijeta nelegalno i protivno volji većinske Crne Gore*. Saglasna sa Grgurom je i Panunović koja [dodaje](#) da odluka o priznanju nezavisnosti Kosova nije bila ni mudra, ni politička, ni dobra za narod Crne Gore, već je *odluka bila posledica ličnih aranžmana zarad opstanka na vlasti*. U trenutku kada međunarodni akteri ulažu napore za postizanje rješenja u dijalogu Beograda i Prištine portal *Adria* pokušava da utiče na javno mnjenje u Crnoj Gori po pitanju Kosova.

MILO ĐUKANOVIĆ NIJE POBJEGAO IZ CRNE GORE

DEZINFORMACIJA

U susret predsjedničkim izborima koji su zakazani za 19.mart 2023. godine mediji u regionu, a posebno mediji iz Srbije svakodnevno licitiraju o imenima predsjedničkih kandidata posebno Demokratske partije socijalista (DPS), izvještavaju o budućim kandidatima, vrše procjene rezultata, a to sve prate senzacionalistički naslovi kojima se pokušava obmanuti crnogorska i regionalna javnost. Kao i tokom prethodnih izbornih ciklusa o čemu je Digitalni forenzički centar pisao u medijima u Srbiji se plasiraju brojni narativi i dezinformacije. Tako je i ovog puta. Portal *Srbija danas* objavio je 16. februara [članak](#) sa senzacionalističkim naslovom *CRNOGORSKI MEDIJI PIŠU - MILO POBEGAO IZ CRNE GORE? Ostavio DPS na cedilu! Vreme curi, konačno shvatio da mu je došao KRAJ*. Pomenuti portal se poziva na pisanje crnogorskog portala *Borba*. Ipak, u [članku](#) koji je objavljen na portalu *Borba* nigdje se izričito ne navodi da je predsjednik DPS i Crne Gore Milo Đukanović pobjegao iz države. *Borba*

navodi da kako njihov portal saznaje iz pouzdanih izvora DPS-a, Milo Đukanović je nastavio da ignoriše funkcionere i rukovodstvo DPS-a, pa je danima van zemlje i ne ostvaruje sa njima bilo kakvu komunikaciju. Upravo je taj dio prenio i portal *Srbija danas* u tekstu, što dovodi do zaključka da sadržaj članka nije u saglasnosti sa naslovom. Na taj način se pokušala privući pažnja čitalaca. Ipak, i informacija da je Đukanović danima van zemlje ispostavila se kao lažna, jer je u vrijeme objavljivanja ovih tekstova predsjednik bio u državi i obavljao redovne aktivnosti. Mediji iz Srbije su i tokom lokalnih izbora u Nikšiću u martu 2021. godine i tokom parlamentarnih izbora u avgustu 2020. godine pisali o navodnom bjekstvu predsjednika Đukanovića na šta je DFC [ukazivao](#). Indikativno je pomenuti i da je portal *Srbija danas* uveo i rubriku Izbori u Crnoj Gori, što ponovo nije prvi put da se dešava, jer su portali *Novosti* i *Alo* tokom lokalnih izbora u Nikšiću 2021. godine uveli istoimene rubrike.

STARA FOTOGRAFIJA ZA NOVE MANIPULACIJE

DEZINFORMACIJA

Vlada Crne Gore donijela je odluku da država preuzme trajektnu liniju Kamenari-Lepetane i najavila da će država imati svoje trajekte i ostvarivati prihode što je izazvalo brojne reakcije kako političkih struktura tako i šire javnosti. Posljedice te odluke su velike gužve i nezadovoljstvo građana posebno jer sada tu liniju opslužuje samo jedan trajekt. Brojni korisnici na društvenim mrežama komentarisali su ovu odluku, ali posebnu pažnju izazvalo je angažovanje jednog manjeg trajekta koji je Morskom dobru ustupljen od strane privatne kompanije. Tako se na društvenim mrežama pojavio niz fotografija i komentara kojima se ismijavala, ali i negodovala takva odluka Vlade Crne Gore, a posebnu pažnju izazvala je fotografija na kojoj se vidi svešteno lice tokom obreda osveštavanja trajekta. Ta fotografija podijeljena je na mnogo naloga na društvenim mrežama i izazvala je brojne komentare. Ipak, pored društvenih mreža fotografija se našla i na portalu *Aktuelno* u okviru [teksta](#) *ISKUŠENJA VASILIIJA TRAJEKTNOG: Ni popo ne pomaže protiv Vladinog osvetničkog populizma*. Portal *Aktuelno* je u tekstu naveo da se na društvenim mrežama pojavila pomenuta fotografija, ali da je nepoznato da li je nastala upravo tog dana kada je trajekt prvi put krenuo sa radom na toj liniji. Ipak, ta fotografija nije iz ovog perioda, već je stara tri godine. Fotografija je preuzeta iz video snimka koji je *Portal Analitika* objavio 11. septembra 2020. godine u tekstu pod naslovom *Spreman za plovidbu: U zalivu „osveštan“ trajekt (VIDEO)*. Dakle, reciklažom stare fotografije pokušala se obmanuti i dezinformisati javnost o aktuelnim događajima i izazvati burne reakcije javnosti u već tenzičnom društveno-političkom trenutku.

NOVI IZBORI, NOVA FIKTIVNA ISTRAŽIVANJA

LAŽNA VIJEST

Pored dezinformacija i narativa da je predsjednik Milo Đukanović pobjegao iz države uoči izbora mediji u Srbiji baš kao i uoči ranijih izbornih procesa u Crnoj Gori plasiraju i lažna istraživanja u kojima iznose netačne, izmišljene podatke i favorizuju prosrpske kandidate. Portal *Glas javnosti* je 21. februara objavio tekst pod naslovom *EKSLUZIVNO: REZULTATI ISTRAŽIVANJA JAVNOG MNJENJA NJEMAČKE AMBASADE U PODGORICI*. Prema pisanju ovog portala njemačka ambasada u Podgorici je navodno dala nalog da se sprovede predizborna anketa, što je lažna vijest. Njemački ambasador u Crnoj Gori Peter Felten jasno je naznačio da Ambasada ne sprovodi ankete. U tekstu je problematično i to da je Goran Danilović u navodnom istraživanju predstavljen kao kandidat Demosa, iako je Danilović prije nekoliko godina napustio tu partiju i osnovao svoju Ujedinjena Crna Gora ispred koje se i kandidovao za predsjedničke izbore. Po objavljivanju, sadržaj preuz-

ima portal *Borba*, ali i nekoliko Fejsbuk stranica. Prva od njih, *Nikšić ponosni srpski grad* bila je ažurna u periodu lokalnih izbora u Nikšiću 2021. godine, kada je učestvovala u koordinisanim aktivnostima o čemu je DFC pisao u [analizi](#) *Lokalni izbori regionalnog značaja*. Sa pomenute stranice, lažna vijest o istraživanju se koordinisano dijeli na veći broj drugih adresa, sa nekoliko istih profila. DFC će u susret izborima informisati i ukazivati građanima na aktivnosti koje mogu uticati na njihovu percepciju društveno-političkih događaja.

LAŽNO ISTRAŽIVANJE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA PRIPISANO IPSOS

LAŽNA VIJEST

Lažna istraživanja javnoj mnjenja tokom kampanje za predsjedničke izbore se nastavljaju, a posebno plodno tlo za širenje takvih vrsta manipulacija su društvene mreže. Tako se na društvenim mrežama 25. februara pojavilo novo lažno istraživanje javnog mjenja u susret predsjedničkim izborima zakazanim za 19. mart. Navodno istraživanje objavljeno je na Fejsbuk profilu Vojvoda Momcilo, a u objavi se navodi da je agencija ISPOS sprovela istraživanje. U pitanju je laž, jer ta organizacija nije sprovela to istraživanje, što je [potvrdila](#) i za portal [Raskrinkavanje.me](#). Prema rezultatima tog navodnog istraživanja u prvom krugu predsjedničkih izbora najbolje bi trebalo da prođe aktuelni predsjednik, Milo Đukanović, sa 38.8% podrške, zatim Jakov Milatović sa 22.3%, pa Andrija Mandić sa 16.8%a i Aleksa Bečić sa 10.6%, a daju se i projekcije za drugi krug, gdje se predstavlja omjer snaga Mila Đukanovića sa Jakovom Milatovićem, Aleksom Bečićem i Andrijom Mandićem zasebno. Ovo nije prvi put da se lažna istraživanja uoči izbora pripisuju relevantnim agencijama poput IPSOS sa ciljem da utiču na javno mnjenje, o čemu je DFC ranije pisao.

OBUKA ZA NOVINARE OSINT METODE I TEHNIKE

DFC OBUKA

Digitalni forenzički centar (DFC) je organizovao jednodnevnu obuku *OSINT metode i tehnike* za novinare u Crnoj Gori. Predavač je bio naš analitičar Milan Jovanović, a učesnici su bili zainteresovani predstavnici medija i to iz Agencije Mina, Pobjede, Antene M, Gradskog portala, M portala i Portala Analitika. Na obuci se govorilo o tehnikama za pretragu, prikupljanje, analizu i korišćenje javno dostupnih podataka, search engine operatorima, internet domenima, te bezbjednosti i naprednim pretragama na internetu – mejlu, pretraživačima, društvenim mrežama.

Program je pomogao novinarima: da prevaziđu Gugl i pristupe informacijama i podacima koji su besplatno i

javno dostupni na mreži, ali su često skriveni; da odaberu informacije i dokaze za formulisanje čvrstih zaključaka, kao i da se efektivnije izbore sa dezinformacijama i lažnim vijestima. U praksi to obično znači informacije koje se nalaze na internetu, ali tehnički sve javne informacije, bilo da se radi o knjigama, dokumentima, izvještajima, člancima u medijima ili izjavama.

DFC će u narednom periodu pisati više o super-korisnom OSINT i istraživačkim metodama i tehnikama koje podrazumijeva, stoga pratite naše društvene mreže i sajt.

Ovaj projekat finansira Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.